

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 072-Фінанси, банківська справа та страхування
за освітньою програмою «**Міжнародний банківський бізнес**»

на тему:

**«МІЖНАРОДНИЙ БАНКІВСЬКИЙ БІЗНЕС: ЗМІСТ ТА СУЧАСНІ
ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ»**

Виконавець:

Студент ФФБС, 44 групи

Темний Максим Ігорович

Науковий керівник:

Д.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Жердецька Лілія Вікторівна

Одеса 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Банківський бізнес нині є високодинамічною діяльністю, де використовуються всі останні й новітні технології, в тому числі й міжнародних фінансових операцій. Він постійно перебуває в центрі уваги практиків, фахівців, вчених різних країн світу. Слід відзначити, що у 80-х – на початку 90-х років ХХ ст. у структурі міжнародних економічних відносин тривало відносно збільшення частки міжнародних послуг і операцій банківських і фінансових установ, інститутів, розвивалися міжнародні валютно-кредитні ринки і ринки цінних паперів. В останні роки кількісне збільшення різноманітних параметрів банківської системи різних країн світу супроводжувалося глибокими якісними змінами внутрішніх взаємозв'язків у цій сфері. Процес інтернаціоналізації кредитно-фінансової інфраструктури призвів до виникнення банківських синдикатів. Групи великих банків різних країн почали створювати стійкі консорціуми для надання середньо- і довгострокових позик. Наступний крок на шляху до тіснішої інтеграції національних кредитно-банківських структур – це утворення міжнародних асоціацій найбільших банків з метою спільного забезпечення своїх клієнтів усіма видами банківських послуг.

З огляду на це *метою* дослідження є обґрунтування науково-методичних засад розвитку міжнародного банківського бізнесу.

Досягнення цієї мети потребує поставлення та вирішення таких завдань:

- охарактеризувати теоретичні концепції міжнародних економічних відносин ;
- визначити економічний зміст та організаційні засади міжнародного банківського бізнесу;
- надати характеристику нормативно-правового забезпечення міжнародного банківського бізнесу;
- визначити етапи розвитку міжнародного банкінгу;
- провести оцінювання міжнародних операцій банків України;
- здійснити порівняльний аналіз результатів фінансової діяльності окремих банківських систем;
- оцінити вплив санкційних обмежень на міжнародні розрахунки;
- провести моделювання впливу активності міжнародного кредитування на прибутковість банківського сектора.

Об'єктом дослідження є діяльність банків на міжнародних фінансових ринках, а також обслуговування зовнішньоекономічної діяльності.

Предметом дослідження є теоретично-методичні засади та практичні аспекти щодо здійснення банками операцій на міжнародних фінансових ринках та обслуговування експортно-імпортних операцій клієнтів.

Методи дослідження. У процесі написання кваліфікаційної роботи автором використовувались наступні методи: узагальнення і систематизації, аналіз і синтез, класифікацій, економіко-статистичні, порівняння, емпіричний, графічний, аналогій, а також регресійний аналіз.

Інформаційною базою дослідження є Конституція України, закони й інші правові акти України, постанови, звітні і статистичні дані Національного банку України, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України; дані Світового банку та Організації економічного співробітництва і розвитку, Європейської Комісії, матеріали наукових конференцій, звіти та аналітичні матеріали банків, а також наукові публікації, присвячені проблемам міжнародної банківської справи.

Публікації. Жердецька Л.В., Темний М.І. Міжнародний банківський бізнес: теоретико-методичні аспекти розвитку. Економіка, фінанси, банківська справа та освіта: актуальні питання розвитку, досягнення та інновації: тези доповідей VIII Міжнародної наукової конференції (Одеса-Острава, Україна-Чеська Республіка, «6-7» квітня 2023 року). <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16813981374113.pdf>

Обсяг і структура роботи визначені актуальністю даної проблеми, її практичною значущістю, метою і логікою дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 82 стор., основний текст розміщено на 73 стор., робота містить 21 рис. та 6 табл.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОГО БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ» визначено теоретичні концепції міжнародних економічних відносин; розкрито економічний зміст та організаційні засади міжнародного банківського бізнесу; охарактеризовано нормативно правове забезпечення міжнародного банківського бізнесу.

За результатами аналізу літературних джерел встановлено, що розвиток міжнародних економічних відносин описується такими основними теоретичними концепціями як-от: реалізм, лібералізм, конструктивізм, марксизм та класична теорія. Також варто додати, що в останні роки концепція сталого розвитку та так звані «зелені теорії» чинять вплив на всі напрями діяльності людей, у тому числі й на міжнародну економіку та банківський бізнес зокрема.

Серед напрямів міжнародної економічної діяльності виділено наступні: міжнародна торгівля, міжнародні фінанси, міжнародна монетарна економіка, міжнародна політекономія та політичні відносини. Міжнародний банківський бізнес є складовою міжнародних фінансів та міжнародної монетарної економіки.

Міжнародний банківський бізнес представляє собою здійснення банківської діяльності в умовах, коли а) фінансові ресурси перетинають кордон; б) контрагенти належать до юрисдикції різних країн; в) виконання операції з валютними цінностями. Виділені такі основні складові міжнародного банківського бізнесу – надання позичок, залучення ресурсів,

інвестиції, розрахункові операції, приватний банкінг та оцінка ризиків (кредитні, ринкові, комплаєнс).

Міжнародний банківський бізнес потребує врахування міжнародних правил та процедур, а також знання й слідування національним законодавчим вимогам. При цьому необхідно враховувати вимоги законодавства, які існують в країнах, де банк здійснює свою діяльність.

У другому розділі «ОЦІНЮВАННЯ ОБСЯГІВ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ» охарактеризовані основні етапи розвитку міжнародного банкінгу ; проведено оцінювання міжнародних операцій банків України та здійснено порівняльний аналіз результатів фінансової діяльності окремих банківських систем.

Визначено, що початком розвитку міжнародного банкінгу можна вважати створення транснаціональних банків на початку ХХ ст. Далі міжнародний банківський бізнес отримав розвиток у розвитку ринку «євровалют» або так званого оффшорного банкінгу. Визначено вплив розвитку міжнародного банківського бізнесу на виникнення кредитної експансії та кредитного буму. Окрему увагу приділено розвитку міжнародних норм регулювання банківської справи.

За результатами аналізу статистичної звітності встановлено, що банки України на сьогоднішній день не беруть активної участі у залученні ресурсів на міжнародних фінансових ринках. Однак мають розвинені кореспондентські відносини та надають міжнародні платіжні послуги для своїх клієнтів. Також здійснюють кредитування в іноземній валюті для обслуговування міжнародних бізнесів своїх клієнтів.

За результатами порівняльного аналізу результатів фінансової діяльності окремих банківських систем зроблено висновки щодо їх конкурентоспроможності. Встановлено, що за рівнем віддачі капіталу банки система України є найбільш конкурентоспроможною та привабливою для інвестицій, однак рівень ризику залишається занадто високим, що є стримуючим фактором для іноземних інвестицій.

У третьому розділі «ОБҐРУНТУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ» оцінено вплив санкційних обмежень на міжнародні розрахунки; проведено моделювання впливу активності міжнародного кредитування на прибутковість банківського сектора

Фінансові санкції, поряд з економічними санкціями, є компонентами інструментарію, який використовують уряди як частину міжнародної дипломатії. Використання санкцій, особливо фінансових, зросло за останні сімдесят років. Зазначене пов'язано зі зростанням рівня глобалізації фінансових ринків. Окрему увагу приділено відключенню банків від системи SWIFT. Доведено, що ці заходи спрямовані на підвищення ефективності управління ризиками легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, актуальність яких значно зросла в умовах

повномасштабної збройної агресії проти України та посилення глобального санкційного режиму проти агресора і країн, що надають йому підтримку.

Для оцінювання впливу активності міжнародного кредитування на прибутковість банківського сектора економіки в роботі побудовано регресійну моделі, де в якості незалежної змінної включено показники рентабельності, а до залежних змінних – показник якості кредитів та частки кредитування внутрішньої економіки в кредитному портфелі. На цій основі встановлено, що банківські системи, які мають вищу частку кредитування внутрішньої економіки, є більш рентабельними. Це можна пояснити тим, що на внутрішній ринок орієнтовані переважно економіки, що розвиваються, та перехідні; більший ризик в таких економіках асоціюється з підвищеною рентабельністю. Отже, розвиток міжнародного банківського бізнесу може стати чинником зростання прибутковості для розвинених економік.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження зроблено низку висновків та узагальнень.

1. За результатами вивчення наукових праць з питань, міжнародних відносин, міжнародної економіки та міжнародних фінансів систематизовано та надано характеристику теоретичних концепцій міжнародних економічних відносин. На цій основі визначені теоретичні концепції (реалізм, лібералізм, конструктивізм, марксизм, класична теорія та концепція сталого розвитку), які пояснюють напрями міжнародної економічної діяльності (міжнародна торгівля, міжнародні фінанси, міжнародна монетарна економіка, міжнародна політекономія та політичні відносини).

2. Встановлено, що міжнародний банківський бізнес є складовою міжнародних фінансів та міжнародної монетарної економіки. Визначено, що Міжнародний банківський бізнес представляє собою здійснення банківської діяльності в умовах, коли а) фінансові ресурси перетинають кордон; б) контрагенти належать до юрисдикції різних країн; в) виконання операції з валютними цінностями. Виділені такі основні складові міжнародного банківського бізнесу – надання позичок, залучення ресурсів, інвестиції, розрахункові операції, приватний банкінг та оцінка ризиків (кредитні, ринкові, комплаєнс).

3. У роботі надано характеристику нормативно-правового забезпечення міжнародного банківського бізнесу. Визначено, що міжнародний банківський бізнес потребує врахування міжнародних правил та процедур, а також знання й слідування національним законодавчим вимогам. При цьому необхідно враховувати вимоги законодавства, які існують в країнах, де банк здійснює свою діяльність.

4. Визначено та обґрунтовано етапи розвитку міжнародного банкінгу. Поштовхом розвитку міжнародного банківського бізнесу став розвиток торгівлі та створення транснаціональних банків для її обслуговування. Вагомим етапом розвитку міжнародного банкінгу став ринок «євровалют» (переважно доларів США, які вийшли з-під юрисдикції ФРС).

Процеси глобалізації міжнародного банкінгу призвели до виникнення кредитних бумів в окремих країнах та зумовили необхідність розвитку й уніфікації банківського регулювання і нагляду.

5. За результатами аналізу статистичної звітності встановлено, що банки України на сьогоднішній день не беруть активної участі у залученні ресурсів на міжнародних фінансових ринках. Однак мають розвинені кореспондентські відносини та надають міжнародні платіжні послуги для своїх клієнтів. Також здійснюють кредитування в іноземній валюті для обслуговування міжнародних бізнесів своїх клієнтів.

6. За результатами порівняльного аналізу результатів фінансової діяльності окремих банківських систем зроблено висновки щодо їх конкурентоспроможності. Встановлено, що за рівнем віддачі капіталу банки система України є найбільш конкурентоспроможною та привабливою для інвестицій, однак рівень ризику залишається занадто високим, що є стримуючим фактором для іноземних інвестицій.

7. Задля обґрунтування напрямів впливу санкційних обмежень на міжнародний банківський бізнес проаналізовано структуру запроваджених санкцій. На основі проведеного аналізу встановлено зростання значущості санкцій саме у фінансовій сфері. Зокрема нині набуває розповсюдження такого обмеження як відключення банків підсанкційних країн від системи SWIFT.

8. У роботі проведено моделювання впливу активності міжнародного кредитування на прибутковість банківського сектора. За результатами такого аналізу доведено позитивний вплив розвитку міжнародного банківського бізнесу на рентабельність сектору.

АНОТАЦІЯ

Темний М. І. «Міжнародний банківський бізнес: зміст та сучасні тенденції розвитку»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «072-Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес». Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

У роботі розглядаються теоретичні концепції міжнародних економічних відносин; розкрито економічний зміст та організаційні засади міжнародного банківського бізнесу; охарактеризовано нормативно правове забезпечення міжнародного банківського бізнесу.

Охарактеризовані основні етапи розвитку міжнародного банкінгу; проведено оцінювання міжнародних операцій банків України та здійснено порівняльний аналіз результатів фінансової діяльності окремих банківських систем.

Базуючись на оцінці світового досвіду, визначено вплив санкційних обмежень на міжнародні розрахунки. Проведене моделювання дозволило довести вплив активності міжнародного кредитування на прибутковість банківського сектора.

Ключові слова: банківський бізнес, банк, міжнародний банківський бізнес, санкційні обмеження, прибутковість.

ANNOTATION

Temnyi M. I. " International banking: identification and modern development trends "

Qualification work for a bachelor's degree in the specialty "072-Finance, Banking and Insurance" under the educational program "International Banking". Odesa National Economic University. - Odesa, 2023.

The work examines theoretical concepts of international economic relations; the economic content and organizational principles of the international banking business are disclosed; the normative and legal support of international banking business is characterized.

The main stages of the development of international banking are characterized; an assessment of international operations of Ukrainian banks was carried out and a comparative analysis of the results of financial activity of individual banking systems was carried out.

Based on the assessment of world experience, the impact of sanctions restrictions on international settlements is determined. The simulation made it possible to prove the influence of international lending activity on the profitability of the banking sector.

Key words: banking business, bank, international banking business, sanctions restrictions, profitability.